

Collage i maleriet

“Hvad er Frihed”

Detalje

37 x 40 cm

Akrylmaling

Collage

Tryk

Collage i maleriet

Når vi arbejder med collage i maleriet, handler det om at tilføje motiver, struktur og stoflighed til billedet.

Vi kan tage de ting, der inspirerer os, og gøre dem til en del af billedets fortælling ved at lime dem ind i maleriet.

De motiver, der bruges, kan både indgå som en næsten skjult effekt i malegrunden, eller de kan stå som fuldt synlige motiver, der danner hovedindholdet i billedet.

Collagen giver mulighed for at lade noget opstå, som vi ikke umiddelbart kan male eller tænke os frem til, og den hjælper os ind i en uforudsigelig kreativ proces.

Et akrylmaleri vil som oftest være et produkt af mange billedlag, og collagen er som teknik en god metode til at få inspiration til at komme videre fra det ene lag til det næste i maleriet.

Materialer som papir og stof fungerer godt med akryl-maling, fordi akrylbindemidlet også virker som lim.

Desuden binder malingen på alle slags materialer, hvilket giver en stor frihed til at bringe mange forskellige slags fremmedelementer ind i billederne.

Billedet til højre er en detalje, der viser, hvordan collagen er brugt til at skabe variation og farvespil i billedfladen.

Metoder til at bruge collage:

- Collagen skal være en del af motivet i det færdige maleri
- Collagen limes på lærredet med decoupage lim og fremstår som ren collage og malegrund
- Collagen limes med maling for at skabe en grund til at arbejde videre på
- Collagen laves af strukturmateriale og giver grov tekstur i malegrunden
- Collagen skal vedblive at være en synlig del af malegrunden
- Collage med servietter

Materialer til collage

Fotoet til højre viser materialer til collage:
Billedmateriale, lim, lak, pensel og spartel.

Der er flere muligheder, hvad angår lim, alt efter hvilket udtryk, du ønsker i maleriet.

Collagen kan limes med selve malingen, fordi akrylfarvens binder i sig selv er en lim.

Gloss- og gelmedier er meget velegnede. De fungerer fint som transparent lim og er fremstillet til at arbejde sammen med akrylmalingen.

Decoupage lim er også god, fordi den samtidig kan bruges som lak til at forsegle papiret efter limning. Så er papirfladen ikke længere sugende, og malingen kan lægges mere jævnt på collagen, når man arbejder videre.

I princippet kan al slags lim bruges til at lime collage, men det er værd at bruge en kvalitet, der ikke gulner.

Billedmaterialet kan være alt, der inspirerer dig. Det er sjovt at gå i gang med at lede hvor som helst i dagligdagen, på rejser, på loppemarkeder osv.

Er du ferm til billedbehandling på din computer, har du en fantastisk mulighed for at gøre dit fotomateriale unikt og personligt.

Når der bruges maling og gelmedier som lim, er spartler gode at arbejde med, fordi der kan lægges tilstrækkeligt tykt lag på. Så kan papiret fæstne sig godt uden at udvide sig for meget.

Til lim og glossmedier er pensler det bedste redskab.

Farven i prints kan falme med tiden. For at modvirke dette, kan de dækkes med et lag af Gel Topcoat med UV-filter.

Blonder

Stof i forskellige kvaliteter

National Geographic

Bøger fra antikvariatet

Udklip fra magasiner

Illustreret Videnskab

Mønstret papir

Tapeter

Udenlandske aviser med
specielle skrifttegn

Egne fotografier

Naturfibre

Struktureret papir

Små fif

Lad motiverne inspirere til en farveholdning.

Hvis farveholdningen i maling og udklip ligger tæt på hinanden, er det lettere at arbejde dem sammen til en harmonisk helhed.

Med stor kontrast i farverne bliver udtrykket uroligt og hårdt. Men det kan være den effekt, man ønsker, og så vælger man selvfølgelig det.

Brug et godt lærred.

Hvis lærredet allerede er spændt op på en blindramme, lægges en bog eller andet hårdt materiale under for at skabe et stabilt underlag, mens udklippene limes på.

Collagen skal trykkes godt ned i underlaget, og alle luftbobler fjernes.

Det er vigtigt at få alle kanter godt fæstnet til underlaget, så papiret ikke ved uheld kan rives op.

Når akrylmalingen bruges som lim.

For at undgå, at malingen helt dækker collagen, er det en god ide at gøre den transparent ved at tilsætte Gel Medium.

Glittet fotopapir er ikke velegnet til collage.

Når man bruger sine egne fotografier, skal de printes på 100 g printerpapir, der er specielt fremstillet til højtopløselige farveprints.

Udklip kan enten rives eller klippes.

Når man river sine klip, får man en blød kant, der er nemmere at arbejde ind og skjule i malingen.

Saks er velegnet, når man ønsker en skarp og tydelig kant som en effekt i billedet.

Mindre udklip er lettere at lime end store. Så det kan være en fordel at rive eller klippe større billeder i mindre dele, hvis motivet tillader det.

Papir udvider sig, når det bliver vådt af maling og lim.

Tyndt papir giver sig mere end kraftigt papir, så derfor er det lettere at få papir af en vis tykkelse til at fæstne sig glat ind i malingen.

Når lærredet kun er behandlet med gesso, er det stadig sugende. Derfor er det en fordel at male lærredet inden start. Det giver en ikke-sugende overflade at lime på. Allerede her kan man lave et farvespil, der understøtter collagen.

Dette er især nødvendigt med decoupage lim, fordi limlaget er tyndere og forsvinder ned i det sugende underlag.

Beskyt collagen med Gel Topcoat med UV-Filter.

Prints har meget lav lysægtighed og vil miste farve ret hurtigt, hvis de står ubeskyttede i billedet.

Gel Topcoat med UV-filter spartles over i 1-2 mm tykkelse. Den tørrer op til en helt klar film, der forhindrer farverne i at falme.

“Budbringerne II”

40 x 30 cm

Akrylmaling

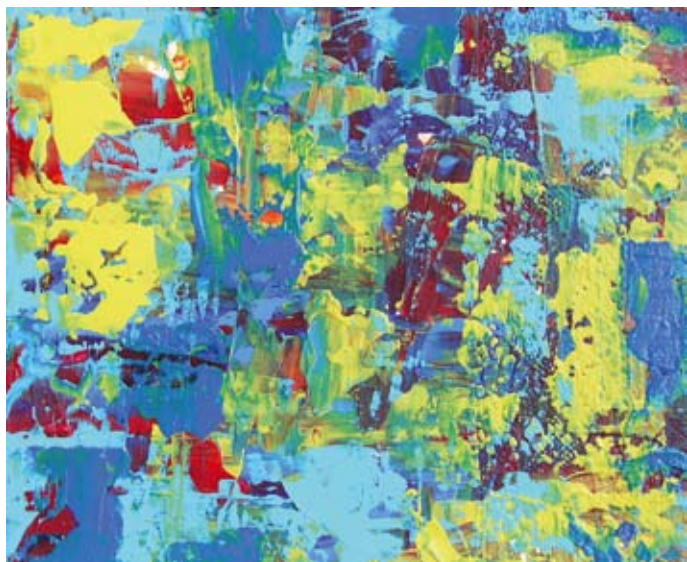
Collage

Fototransfer

Tryk

Collagen som en del af motivet i det færdige maleri

I dette eksempel bruges malingen som lim

Når collagen skal være en del af det færdige billede, er det en god ide først at lave en malegrund, der kan give struktur og farvespil i billedet.

I dette eksempel havde jeg allerede fra begyndelsen en ide om, at det færdige maleri skulle stå meget lyst med et lidt tungt og rustikt udtryk.

Derfor har jeg spartlet malegrunden op i stærke, tætte farver - rød, gul og blå. De er lagt rigeligt på, så de kan danne tekstur og farvespil til det næste lag.

Lad bare farverne blande sig og glide ind i hinanden uden at tænke på resultat eller komposition. Det er be-gyndelsen på billedet, og det drejer sig kun om at lege med maling og spartel og se farverne blande sig.

Denne bund giver kraft og en god udtryksfuld tyngde til de lyse farver, der senere skal lægges ovenpå.

Nu skal billedet lysnes, samtidig med at collagen lægges på.

Her er det tre meget forskelligartede motiver, der sammen skal fortælle billedets historie.

I dette eksempel er der brugt titanhvid, fordi den kan dække baggrundsfarverne. For variationens skyld er der strøget lidt gyldne farver ind i den.

Collagen lægges direkte ned i den våde maling.

Der skal være god forbindelse mellem collage og lærred, så vær omhyggelig med at bruge nok maling til, at collagen kan fæstne sig. Alle luftbobler presses væk, og kanterne fæstnes godt.

Afslut med at arbejde farverne let ind over udklippenes kanter, så udklip og maleri kommer til at fremstå som en helhed.

Efter det hele er tørret godt op, dækkes collagen med et lag Gel Top Coat med UV-filter, som spartles henover collagen. Så falmer collagen ikke, og samtidigt mættes papiret, så det ikke længere er sugende.

“Komplementaritet I”
24 x 30 cm.

I det færdige maleri er nogle af runerne malet op igen med en tynd pensel (se afsnittet om skrift).

Der er lagt et rødligt, transparent farvefelt ind i midten af billedet for at samle motivet. Farven er gjort transparent ved at blande ganske lidt rødt med meget Gloss Medium. Det gør, at feltet kan tones i den rødlig farve, samtidig med at alle detaljer fra det underliggende lag kan fornemmes tydeligt.

De skrå linier er lagt ind med kanten af spartlen. Til slut er fuglen i det nederste højre hjørne malet på med pensel.

Collage limet med decoupage lim til en malegrund

Ved denne metode er billedet påbegyndt ved, at hele lærredet dækkes med collage, der er fæstnet med decoupage lim.

De udklip, du vælger, danner baggrund for det udtryk, du ønsker at få frem senere i billedet. Det er den første inspiration, der efterhånden får et konkret udtryk.

Her har jeg valgt forskellige materialer: tapeter, prints med skrift og dekorationspapir, hvor farveholdningen ligger ret tæt på hinanden.

Når hele lærredet dækkes med collage, giver det helhed og harmoni allerede i det første lag. Det er en stor hjælp, når collagen bagefter skal bearbejdes med maling.

Når collagen er lagt på, skal den lakeres med decoupage lim og derefter tørre helt op.

Decoupage lim virker også som lak, og gør at papiret ikke er sugende, når nye lag maling lægges på.

Malingen glider lettere og bliver mere jævn på en ikke-sugende overflade.

Nu skal maling arbejdes ind over collagen med spartel. Farverne laves transparente med Gel Medium. Som udgangspunkt fortyndes de ca. 1 til 1. Det gør det lettere at få både farvelag og collage til at virke igennem hinanden.

Gelen får farveblandingen til at se lidt kridtet ud i våd tilstand, men det forsvinder, når fladen tørrer op.

Meget af collagen vil blive dækket, men det er meningen, da det nu er farveholdningen og resterne af collagen, der skal give inspiration til at færdiggøre billedet med sin egen historie.

“Veda”
30 x 40 cm

I det færdige maleri anes collagen i baggrunden gennem flere transparente farvelag. Visse steder er motiverne malet op igen i en anden farve end den oprindelige.

Menneskefigurerne er malet, og de stiliserede krukker er lavet med afdækningsteknik (se afsnittet om dette).

Billedet har fjernet sig meget fra udgangspunktet. Det er blevet en personlig historie ud fra den første inspiration i collagen, der tog mere og mere form gennem processen.

Collage limet med maling for at skabe en malegrund

I dette eksempel limes collageen med akrylmalingen.

Malingen spartles på lærredet i et rigeligt lag, og udklippene trykkes ned i den våde maling, efterhånden som malingen lægges på.

Her begynder malingen allerede i det første lag at virke ind over udklippene.

Farverne er lysnet en del med zinkhvid for at holde billedet så lyst som muligt.

Desuden er farverne blandet med Gel Medium for at gøre den transparent (ca. 1-1) og samtidig bevare den pastaagtige konsistens.

Flere farvelag lægges på, stadig med spartel. Hele tiden blandes farven med Gel Medium.

På nuværende tidspunkt er alle muligheder åbne, og tit skal man prøve sig lidt frem.

Skal der arbejdes med kontrastfarver? Skal farven være kraftig? Skal der mere hvidt i farven?

Spørgsmålene kan kun besvares ved at prøve det, fordi det er den måde, hvor vi kan se, om en idé virker i praksis.

Billedet fremtræder ofte disharmonisk og uroligt på dette stadie, hvor vi overvejer, hvad der videre skal ske.

Fladen bliver efterhånden mere harmonisk at se på.

Selvom akrylmalingen er hurtigtørrende, er det ofte nødvendigt at standse op og lade farvelagene tørre, inden nye lag spartles på.

Hvis den underliggende farve er våd, når det næste lag lægges på, har farverne tendens til at mudre ind i hinanden. I stedet skal de lægge sig over hinanden, så farvespillet og de fine detaljer anes igennem lagene.

Collagen bliver næsten dækket. Billedfladen er blevet en harmonisk helhed, som skal virke som inspiration til at færdiggøre billedet.

Det er blevet til baggrunden for motiv og billedhistorie.

“I Gletcherens Hjerter”

30 x 40 cm

Igennem hele processen var der et tekststykke, der inspirerede mig: ”Into the Heart of Glaciers”. Så det var næsten indlysende at male en mammut ind i billedet.

På et tidspunkt var tekst og ornamenter næsten dækket af maling, men så blev det malet op igen med flydende akrylfarve og en fin pensel. De hvide linier er lavet med tryk (Se afsnittet om Tryk).

Collage af strukturmateriale som malegrund

Collagen kan også laves af materialer med grove strukturer, som giver stoflighed og liv til maleriet.

Materialerne limes direkte på lærredet med trælim, og danner nu malegrunden.

Alt, som kan limes, kan bruges, fx bølgepap, præget papir, tapeter med struktur, fine eller grove tekstiler som sækkelærred, blonder og strukturvævede tekstiler, japanpapir og alle slags håndlavet papir.

Der er i princippet ingen grænser for, hvad man kan lægge ind i billedet, dog undgår jeg plastik og andre ikke-sugende materialer.

Til venstre ses, hvordan strukturmateriale er limet på et lærred og bliver det første lag i billedet.

Der er ikke taget hensyn til farver, men kun til kompositionen, så den er harmonisk.

I billedets midterparti er et område med kun lidt struktur, så man senere kan tegne eller male et motiv ind i billedet.

Limen er trælim, som kan lime de mest genstridige materialer.

I dette eksempel danner strukturmateriale baggrund for maleriet, men de ville også kunne limes ind i billedet på et senere tidspunkt i processen.

Efter strukturcollagen er tørret helt op, er hele billedet malet over med titanhvidt, så alle farver er dækket.

Malegrunden står fuldstændig ensfarvet hvid. Dette er med henblik på at skabe lys i billedet. I akrylmaling vil den dækkende hvide baggrund altid lyse gennem de næste transparente farvelag og tilføje liv, lys og lethed i billedet.

Herefter skal det hele tørre op igen.

Det er selvfølgelig også muligt at male videre direkte på strukturmateriale uden den dækkende hvide. Så vil collagens farver påvirke de efterfølgende farvelag i tone og udtryk.

I de næste lag er malingen fortyndet med Flow Release, så den er helt flydende som akvarelfarve. Den er penslet løst på og har fået lov til at flyde lidt tilfældigt hen over lærredet.

Hvis den ikke flyder ordentligt, hjælper jeg den ved at sprøjte vand på lærredet med en vandforstøver.

Farve og vand lægger sig i strukturerne, og man kan ikke kontrollere helt, hvad der sker, men det giver netop liv til udtrykket.

Hvert farvelag skal tørre, inden det næste lægges på. Farvelagene her veksler mellem gule og gyldne toner.

De flydende transparente farvelag bevarer et lysende udtryk, når de gyldne toner kan anes under de røde.

Det kræver lidt tålmodighed, når alle farvelag skal tørre, inden det næste lægges på. Brug en hårtørner, så går det lidt hurtigere.

Når billedet nærmer sig afslutningen, tilsættes malingen Akryl Medium brilliant for at få glans i billedet.

Malingen er nu heller ikke flydende, men lægges på med pensel for bedre at kunne kontrollere den.

De rødlige farver får mere spil og dybde, samtidig bibeholdes det gyldne lys i billedets center.

“Solaris” 30 x 40 cm

Under processen forsvandt blondens struktur mere og mere i farvefladen.

Den trækkes frem igen med en lys farve, der rulles på med skumgummi-rulle. Man ruller let hen over blonden, så kun oversiden får lidt farve.

Billedet afsluttes med tryk (se afsnittet om Tryk). De hvide net og de tre menneskefigurer er lavet i afdæknings-teknik (se afsnittet om Afdækning).

Collagen står synlig som en del af malegrunden

Her er collage og maleri lige vigtige i det færdige resultat, og collagen bliver en tydelig del af billedets virkemidler og indhold.

Arbejdet med selve collagen er velovervejet, både i valg af motiver og i billedfladens komposition.

Allerede fra starten havde jeg lyst til at male elefanter, og de forskellige mønstre og skrift i papirerne er valgt til at understøtte den varme og det liv, jeg forbinder med disse dyr.

Collagen er limet med decoupage lim og dækket med Gel Topcoat med UV-filter for at bedre lysægheden og for at få en ikke-sugende flade at arbejde videre på.

For at bevare alle detaljer i baggrunden er malingen blandet med Flow Release, til den er helt flydende som akvarelfarve. 3-4 farvelag i gyldne nuancer pensles på baggrunden. De får lov til at flyde ned over billedet - hjulpet lidt på vej med nogle sprøjt fra en vandforstøver. Dette samler collagen til en koloristisk enhed, hvor alle detaljer er synlige.

Til slut er en rød farve spartlet ind over farvefladen. Farven er lavet meget transparent med Soft Gel - Satin, så den blot giver et skær af rødt til alt det gyldne.

For at få et felt til elefanterne er fin sandplast spartlet ind over en del af billedet i et tyndt, dækkende lag. Jeg har brugt to kvaliteter - en fin og en grov for at give variation til de farver, der skal males her (læs mere i afsnittet om Strukturmidler).

Det rustikke udtryk er understøttet ved at lægge Facettenlak ind sammen med spartelmassen. Facettenlak (se afsnittet om krakeleringsmetoder) giver en krakeleret effekt til de næste farvelag.

Efter tørring er både sandspartel og facettenlak limet med trælim for at skabe en solid flade, som er godt fæstnet til underlaget.

“Møde under Månen”

40 x 50 cm

I det færdige maleri er feltet med sandspartel malet i lyse toner. Der er brugt de samme gyldne farver som i baggrunden, men nu er de lysnet med zinkhvidt for at få et felt, der afviger både i struktur og farve.

Som det sidste er elefanterne malet.

Collage med servietter

Der findes rigtig mange motiver på servietter, som er oplagte at bruge i billederne. De egner sig ikke umiddelbart til collage, fordi papiret er meget sart at arbejde med, når det bliver vådt.

Ved at dele servietten, tage laget med det trykte motiv og stryge hvid vlieseline på bagsiden, bliver det stabilt som et ark papir. Nu kan man klippe i det, og det er let at lime glat på lærredet.

1 Et udsnit af serviettens motiv er klippet ud og limet på den hvide baggrund med decoupage lim, som også er brugt til at lakere motivet med.

Da der er vlieseline bag på servietten, kan den ikke rives, men skal klippes. Det giver en skarp kant, som er ret tydelig i billedet. Den jævnes helt ud ved at stryge Soft Gel henover, som skal tørre op.

3 Flere meget transparente farvelag er spartlet ind over hele billedet. Ganske lidt farve er blandet med meget Soft Gel Mat. Farveblandingen har været så transparent, at den blot har tonet hele billedfladen i lyserøde, hvide og gyldne toner.

De runde polkaprikker er duppet på med et rundt skummistempel.

2 Baggrundsfarven er blandet, så den fuldstændig falder sammen med serviettens lyserøde farve.

Den er spartlet på lærredet sammen med zinkhvid, og malingen er arbejdet hen over servietten, så baggrunden bliver en helhed.

Herefter har billedet fået lov til at tørre fuldstændigt op.

4 Et felt af fin sandplast er lagt ind i billedets center. Det er helt glat og dækkende, og skal danne en lys grund for et overføringsbillede (se afsnittet om dette).

Efter tørring er det lakeret med decoupage lak for at beskytte det mod at gå i opløsning, når jeg skal fjerne overføringsbilledets papir med vand.

Som det allersidste er overføringsbilledet lagt på.

“Kvinde i Bevægelse”

30 x 30 cm

Collage med digitale prints

Når vi arbejder med collage i maleriet, får vi uendelig mange muligheder ved at bruge computeren til at manipulere det billedmateriale, vi har til rådighed. Vi kan forstørre, formindske, forandre farver, lave effekter og printe ud i så mange eksemplarer, vi har brug for.

Men udvalget af spændende papir, som er velegnet til collage, er ikke overvældende.

Det er grunden til, at Firmaet Golden har udviklet et produkt, der hedder Digital Ground. Det er en væske, der pensles på en flade, så den bliver modtagelig for et digitalt Ink-Jet print. Den bevirker, at farverne bliver stærke og klare.

Der findes tre typer Digital Ground:

- Digital Ground Clear (Gloss): en klar væske, der kan bruges til porøse overflader, og som tørrer transparent op.
- Digital Ground White (Matte): En halvdækkende væske, der kan bruges på både porøse og ikke-porøse overflader.
- Digital Ground for Non Porous Surfaces: En transparent væske, der kan bruges på ikke-sugende overflader, som fx plastik og metal.

Til venstre ses forskellige typer japanpapir - alle er porøse, tynde og med forskellig struktur i overfladen.

For at kunne få gode farveprints, behandles de med Digital Ground Clear.

De har fået to lag, der er strøget i hver sin retning, dvs. et lag på langs og det næste på tværs. Lagene skal tørre, inden det næste lægges på.

Læg dem på et stykke plastik, mens de prepareres.

Tynde papirer krøller lidt, men kan gattes med et strygejern.

Når arkene er tørre, kan de bruges i printeren. Farver og detaljer kommer til at stå meget fint, og papirernes struktur og stoflighed bevares.

Helt tynde papirer bliver transparente med fine farvemotiver på.

Det er dog stadig et digitalt print, hvis lysægthed ikke er god, så de skal dæk-kes med Gel Topcoat med UV-filter.

“Solens Rige I”

50 x 40 cm

Akrylmaling
Collage med digitale prints
Fototransfer
Afdækning
Struktur med skabelon

Billede og proportioner

Billedsprogets fundament er proportioner

- proportioner i formatet, i den enkelte form og mellem billedets elementer.

Det handler om, hvordan helhed og enkeltdele forholder sig til hinanden.

Det hviler på faste principper, men er altid flydende i praksis.

Selv valget af lærredets form kan understøtte eller modarbejde ideen.

Oftest arbejder vi på en firkantet flade, men selve firkanten giver et valg i forholdet mellem formatets sider:

- Er det et kvadrat eller et rektangel?
- Er det på bred- eller højformat?
og hvordan skal forholdet mellem grundlinje og højde være?

Et højformat giver en fornemmelse af en akse mellem himmel og jord.

Et bredformat giver en fornemmelse for horisontens forløb.

Læren om proportioner er læren om geometri og aritmetik.

Kunstnere og videnskabsmænd har fra tidernes morgen været på jagt efter en formel på skønhed og harmoni, og allerede i det 4. årh. f.Kr. opstod teorien om Det Gyldne Snit som grundprincippet for alle former i kunsten og i naturen.

Det Gyldne Snit handler ikke om tingene i sig selv, men altid om forholdet mellem elementer og delementer.

Selvom vi ikke bevidst bruger geometrien som fundament for en komposition, arbejder vi altid efter skøn om, hvordan alle elementer i billedet skal forholde sig til hinanden.